

ОДЛУКУ

I УСВАЈА СЕ Програм за унапређење положаја младих града Крушевца за период 2026-2028. године.

II Одлуку са Програмом за унапређење положаја младих града Крушевца за период 2026-2028. године објавити у „Службеном листу града Крушевца”.

СКУПШТИНА ГРАДА КРУШЕВЦА

I Број: 022-556/2025 ЗАМЕНИК ПРЕДСЕДНИЦЕ,
Синиша Максимовић, с.р.

*
* *

ПРОГРАМ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА МЛАДИХ ГРАДА КРУШЕВЦА 2026 - 2028.

УВОДНА РЕЧ ГРАДОНАЧЕЛНИКА

Град Крушевац већ дуги низ година посвећено ради на стварању услова у којима млади могу да напредују, развијају своје таленте и активно учествују у животу заједнице. Програм за унапређење положаја младих града Крушевца за период 2026–2028. године је још један важан стратешки документ који представља наш заједнички путоказ ка стварању града по мери младих, мотивација младима да остану, стварају и граде своју будућност управо овде, у Крушевцу.

Овим документом постављамо јасне циљеве – да млади имају више могућности за образовање, запошљавање, квалитетно слободно време, учешће у доношењу одлука и развој предузетничких и иновативних идеја.

Програм је настао у сарадњи са младима, институцијама, организацијама и партнерима који верују да је будућност нашег града управо у младима и представља резултат дијалога који желимо да наставимо и унапређујемо.

Уверен сам да ће његова реализација допринети стварању подстицајног, безбедног и мотивишућег окружења у којем ће сваки млади човек имати прилику да оствари своје потенцијале.

Хвала свима који су допринели изради овог документа и који ће заједно са нама радити на његовој реализацији.

**Градоначелник
Иван Манојловић**

УВОД

Унапређење статуса младих представља неопходну полазну основу у креирању безбедног, здравог и перспективног друштва. Несумњиво је да млади својим идејама, визијама и стваралачком енергијом, представљају један од главних покретача развоја сваке заједнице. Спровођење овог програма доприноси постизању утврђених циљева у области омладинске политике, како би се младима који живе у Крушевцу обезбедили што бољи услови за образовање, запошљавање, активно учешће у друштвеном животу, као и простор за развој њихових талената и идеја. Посебно је важно нагласити да ће унапређење положаја младих позитивно утицати на целу заједницу, обогативши је новим могућностима, иновацијама и ентузијазмом коју млади носе са собом.

РАДНА ГРУПА ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА ЗА МЛАДЕ

Градско веће града Крушевца, на седници одржаној 18. августа 2025. године донело је Решење о образовању Радне групе за израду Програма за унапређење положаја младих Града Крушевца за период 2026-2028. године, у којој су учествовали представници институција Града Крушевца који се баве омладинском политиком и побољшањем друштвеног положаја младих:

1. Невена Плавшић, помоћник градоначелника за омладину и спорт, председник Радне групе;
2. Јелена Милановић, Пољопривредни факултет у Крушевцу, члан;
3. Бојан Миновић, Прва техничка школа, члан;
4. Јелена Шућур, Спортски савез града Крушевца, члан;
5. Марија Цветковић, Културни центар Крушевац, члан;
6. Марија Рилак, ПУ Крушевац, члан;
7. Гордана Алексић, Дом здравља, члан;
8. Јелена Тодоровић, Центар за социјални рад Крушевац, члан;
9. Александар Јовановић, Национална служба за запошљавање Крушевац, члан;
10. Светлана Алексић, Друштво педагога и психолога Расинског управног округа, члан.

1. ПРАВНИ ОСНОВ И ПЛАНСКИ ОКВИР

1.1. Правни основ

Правни основ за доношење Програма за унапређења положаја младих Града Крушевца 2026 - 2028. дефинисан је чл. 10. и 38. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18), члану 12. Закона о младима („Службени гласник РС”, број 50/11), члану 50. тачка 2 Статута града Крушевца („Службени лист града Крушевца”, бр. 15/18 и 11/24) и Одлуке о приступању изради Програма за унапређења положаја младих Града Крушевца 2026 – 2028 („Службени лист града Крушевца”, број 3-1/25).

Важећи прописи од значаја за регулисање области омладинске политике на свим нивоима власти (републички, покрајински, локални) у Републици Србији су:

• Закон о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18)

Овим законом се уређује плански систем Републике Србије - управљање системом јавних политика и средњорочно планирање, врсте и садржина планских докумената које у складу са својим надлежностима предлажу, усвајају и спроводе сви учесници у планском систему, међусобна усклађеност планских докумената, поступак утврђивања и спровођења јавних политика и обавеза извештавања о спровођењу планских докумената, као и сходна примена обавезе спровођења анализе ефеката на прописе и на вредновање учинака тих прописа. Предметним законом је између осталог уређен појам, структура и садржина докумената јавних политика, без обзира на ниво власти на којем се доносе.

• Закон о младима („Службени гласник РС”, бр. 50/11 и 116/22 – др. закон)

Овим законом се дефинишу оквири и услови за подршку младима у организовању, друштвеном деловању, развоју и остваривању потенцијала на личну и друштвену добробит, структуре омладинског сектора, права, обавезе и одговорности у зависности од одговарајућег нивоа власти, афирмација аутономије омладинских удружења, удружења за младе, савеза и кровних савеза. Законом о младима је дефинисан јавни интерес у областима омладинског сектора на републичком, покрајинском и локалном нивоу. Када је у питању локални ниво, Закон о младима утврђује да се финансирање потреба и интереса младих у јединици локалне самоуправе врши у складу са интересима и потребама сваке ЈЛС посебно, као и њеним економским могућностима. Нарочито је исказана важност остваривања потреба и интереса младих у областима омладинског сектора када се ради о обезбеђивању услова за учешће младих у изради и спровођењу локалних планских докумената, подстицању младих да активно учествују у друштвеним токовима кроз афирмацију и подршку омладинским активностима, омладинском раду и неформалном образовању, оснивању и раду канцеларија за младе, клубова за младе, омладинских центара и др, подстицању младих да учествују у спровођењу омладинске политике, укључујући изградњу капацитета њихових удружења и савеза, као и стварање услова за активно и квалитетно провођење слободног времена младих, бављење спортом, неговање здравих и безбедних стилова живота, спровођење волонтерских активности, организацију обука, семинара и манифестација од значаја за запошљавање и усавршавање младих, те и других видова организованог и смисленог учешћа младих у раду јавних институција (на пример школски и студентски парламенти). Јасно је утврђено и да се средства за остваривање наведених, као и других, потреба и интереса младих обезбеђују у буџету ЈЛС.

1.2. Плански оквир

• Стратегија Европске уније за младе за период 2019 – 2027

Савет Европске уније је усвојио Стратегију Европске уније за младе за период 2019 – 2027 (2018/С 456/01) којом се пружа оквир циљева, приоритета, кључних подручја и мера за сарадњу у оквиру политике за младе, који је намењен свим релевантним чиниоцима, уз дужно поштовање њихове надлежности и начела супсидијарности.

Реализацијом активности планираних овим документом, тежи се стварању услова који ће омогућити:

- пружање подршке младим људима да изграде сопствени живот, уз подстицање њиховог личног развоја и аутономије, повећање отпорности младих на изазове и пружање подршке у изградњи животних вештина како би функционисали у свету који се убрзано мења;

- подстицање младих да буду активни грађани и стварање услова који ће им то омогућити, грађана који су солидарни и носиоци позитивних промена;

- унапређења политика које имају утицај на младе у свим секторима, посебно у области запошљавања, образовања, здравља и социјалне инклузије;

- допринос у искорењивању сиромаштва младих и свих форми дискриминације, уз подстицање социјалне инклузије.

• План развоја града Крушевца за период 2025 – 2032. године

План развоја града Крушевца за период 2025-2032. године¹ је кровни стратешки документ који представља основ за планирање и спровођење циљева, мера и активности усмерених на побољшање квалитета живота грађана Крушевца. Такође, овај документ је неопходно узети у обзир приликом израде свих осталих локалних планских докумената. Подељен је на пет приоритетних развојних праваца:

- Инфраструктура и одрживи урбани развој
- Заштита животне средине
- Економски развој
- Друштвени развој
- Јавна безбедност

Приликом израде овог програма, узети су у обзир конкретни приоритетни циљеви који се непосредно односе на унапређење положаја младих, као и поједине мере за њихово постизање.

Приоритетни циљ 4.5: Унапређен амбијент за креативни развој деце и младих, мере:

- (4.5.3) Формирање Омладинског центра града Крушевца;
- (4.5.4) Формирање Волонтерског центра града Крушевца;
- (4.5.5) Развој културних садржаја кројених по мери младих и подстицање младих на стваралаштво.

Приоритетни циљ 4.6: Развијен масовни (рекреативни) спорт и спортска инфраструктура, мере:

- (4.6.1) Уређење и опремање спортских објеката намењених за бављење спортом деце и младих.

• Стратегија за младе у Републици Србији за период од 2023. до 2030. године

Најзначајнији плански документ за спровођење омладинске политике на републичком нивоу², састоји од једног општег и пет посебних циљева, као и мера и активности који су детаљније разрађени Акционим планом за период 2023 – 2025. године. Циљеви овог документа, посебно су узети у обзир приликом израде Програма, како би се у потпуности примениле одредбе члана 23. Закона о планском систему Републике Србије којима је регулисана међусобна усклађеност планских докумената од републичког, преко покрајинског до локалног нивоа. За Програм су нарочито значајни следећи циљеви из ове стратегије:

Посебан циљ 3: Млади су активни учесници друштва на свим нивоима;

Посебан циљ 4: Млади имају равноправне могућности и подстицаје да развијају своје потенцијале и компетенције, који доводе до социјалног и економског осамостаљивања;

Посебан циљ 5: Створени услови за здраво и безбедно окружење и социјално благостање младих.

2. ОПИС ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

2.1. Подаци о становништву

Град Крушевац се налази у централном делу Републике Србије, у плодној долини Западног Поморавља, на обалама реке Расине, и представља административни, привредни, културни и образовни центар Расинског округа. Његова географска позиција омогућава добру повезаност са другим деловима Србије — Крушевац се налази на важним друмским и железничким правцима који повезују север и југ, односно исток и запад земље.

Територија града простира се на површини од 854 km², што га чини једним од већих градова у Србији. Обухвата 101 насељено место – урбано градско подручје и бројна села у околини. Крушевац је подељен на 92 катастарске општине и 54 месне заједнице, што указује на развијену локалну самоуправу и разгранату институционалну инфраструктуру.

Према последњем Попису становништва из 2022. године, на територији града живи 113.582 становника. Највећи број становника живи у сеоском и приградском подручју (53%), док у градском подручју живи око 47% становника. Демографски подаци указују на константно смањење броја становника у односу на претходне пописе. Ово је тренд који је присутан у већини српских градова, узрокован негативним природним прираштајем и сталном миграцијом становништва. У поређењу са претходним пописима, Крушевац има 15.170 становника (11,78 %) мање у односу на 2011. годину, 17.786 становника мање у односу на 2002. годину, а 24.529 становника мање у односу на 1991. годину.

¹ „Службени лист града Крушевца”, број 14/24

² „Службени гласник РС” број 9/23

Од укупног броја становника на територији града Крушевца, 51.529 становника (45,37 %) је мушког, а 54.665 (48,13 %) женског пола. Важно је уочити још један негативан показатељ, а то је пораст стопе старијег становништва (преко 60 година) и све већи проценат удела у укупном становништву града: од 17,95 % (1991), 22,58 % (2002), 25,72 % (2011) и 31,28 % (2022). У поређењу са другим градовима и општинама у Србији, удео старог становништва у укупном броју становника на територији града Крушевца је нешто виши у односу на национални просек (за 2,08 %). Наведени демографски подаци указују на неповољан утицај на све сфере друштвено-економског живота, боравак и останак омладине у Крушевцу.

Табела 1³: Број становника

ГОДИНА	1991.	2002.	2011.	2022.
Укупно мушкарци	67.520	63.757	62.802	55.189
Укупно жене	70.591	67.611	65.950	58.393
УКУПНО	138.111	131.368	128.752	113.582

Извор: Попис 2022, Републички завод за статистику

Табела 2⁴: Старосна структура становништва

Старосна структура	МУШКАРЦИ	ЖЕНЕ	УКУПНО
0-4 година	2.432	2.255	4.687
5-9 година	2.633	2.438	5.071
10-14 година	2.846	2.607	5.453
15-19 година	3.205	2.905	6.110
20-24 година	2.966	2.866	5.832
25-29 година	3.018	2.826	5.844
30-34 година	3.057	2.880	5.937
35-39 година	3.670	3.534	7.204
40-44 година	3.905	3.950	7.855
45-49 година	4.369	4.378	8.747
50-54 година	3.788	3.962	7.750
55-59 година	3.437	3.847	7.284
60-64 година	3.750	4.276	8.026
65-69 година	4.298	5.139	9.437
70-74 година	3.887	4.778	8.665
75-79 година	1.893	2.545	4.438
80-84 година	1.244	1.892	3.136
85 и више година	791	1.315	2.106
УКУПНО	55.189	58.393	113.582

Извор: Попис 2022, Републички завод за статистику

Табела показује да деца и млади чине заједно 32.377 становник, што је 28.6% од укупног броја становништва, и то: деца од 0-14 година чине 13%, а млади између 15 и 29 година, 15.6% становништва. Старије старосне групе чине чак 71.4% становништва. На основу наведених података може се закључити да старосна структура општине није најповољнија за младе због великог броја становника преко 30 година (81.205), које је значајно бројније у односу на децу и младе (32.377).

³ Извор – Републички завод за статистику <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/publikacije>

⁴ Извор – Републички завод за статистику <https://www.stat.gov.rs/sr-Latn/publikacije>

Табела 3: Подаци о стручној спреми

Школска спрема	Број становника
Без школске спреме и непотпуно основно образовање	7.105
Основно образовање	19.147
Средње образовање	51.799
Више и високо образовање	19.497

Што се тиче школске спреме, у Град Крушевац више и високо образовање има 19.497 становника (19.8%), средње образовање има 51.799 становника (52.6%), основно образовање има 19.147 становника (19%), без школске спреме и непотпуно основно образовање има 7.105 становника (0.7%).

Табела 4: Структура незапослених лица према нивоу квалификације⁵.

НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА				
КАТЕГОРИЈЕ		УКУПНО	ЖЕНЕ	МУШКАРЦИ
	УКУПНО	6.309	3.804	2.505
НИВО КВАЛИФИКАЦИЈЕ	Без квалификације	145	87	58
	I	1.458	789	669
	II	285	175	110
	III	1.394	704	690
	IV	1.922	1.256	666
	V	43	17	26
	VI-1	456	352	104
	VI-2	242	171	71
	VII-1	359	249	110
	VII-2	4	3	1
	VIII	1	1	0

Према евиденцији НСЗ Крушевац од 31. августа 2025. године, највећи број лица на евиденцији незапослених има IV ниво квалификације (30,46%), потом су лица са I (23,11%) и III нивоом квалификације (22,10%). Лица без стеченог основног образовања и васпитања има 2,30%. Лица са завршеним факултетом чине 9,61% од укупног броја незапослених лица. Удео жена у укупној незапослености износи 60,29%.

Табела 5: Структура незапослених младих⁶

СТРУКТУРА НЕЗАПОСЛЕНИХ ЛИЦА ОД 15 ДО 29 ГОДИНА				
КАТЕГОРИЈЕ		УКУПНО	ЖЕНЕ	МУШКАРЦИ
	УКУПНО	907	513	394
НИВО КВАЛИФИКАЦИЈЕ	Без квалификације	27	18	9
	I	130	76	54
	II	4	3	1
	III	150	52	98
	IV	359	198	161
	V	1	0	1
	VI-1	93	68	25
	VI-2	77	53	24
	VII-1	66	45	21
	VII-2	0	0	0

Према евиденцији НСЗ Крушевац од 31. августа 2025. године, на евиденцији се налази укупно 907 незапослених лица старости од 15 до 29 година. У овој структури највећи проценат заузимају млади са завршеном средњом школом (III и IV ниво квалификације) и то 56,12% и млади са I нивоом квалификације 14,33%, док млади са завршеним факултетом учествују са 15,77% у укупном броју незапослених лица старости од 15 до 29 година.

⁵ Извор: НСЗ Крушевац⁶ Извор: НСЗ

Табела 6: Незапослени према полу и старости

НЕЗАПОСЛЕНА ЛИЦА			
СТАРОСНА СТРУКТУРА	УКУПНО	ЖЕНЕ	МУШКАРЦИ
15-19 година	134	64	70
20-24 година	331	185	146
25-29 година	442	264	178
30-34 година	509	352	157
35-39 година	614	413	201
40-44 година	695	464	231
45-49 година	838	517	321
50-54 године	918	549	369
55-59 година	951	551	400
60-64 године	876	445	431
Укупно	6.308	3.804	2.504

Према последњим подацима НСЗ Крушевац од 31. августа 2025. године, на евиденцији је било укупно 6.309 незапослених лица. Од старосних категорија најбројнија је она од 55-59 година живота (15,07%). Категорија младих до 30 година чини 14,38% од укупног броја незапослених лица.

2.2. Кључни партнери за спровођење омладинске политике

Табела 7: Приказ субјеката омладинске политике у Граду Крушевцу

СЕКТОР	ОПИС СТАЊА
Локална самоуправа	Омладинска политика Канцеларија за младе града Крушевца (у даљем тексту: КЗМ) функционише од 2009. године, као део Градске управе, у оквиру Одељења за друштвене делатности. Чланица је Националне асоцијације канцеларија за младе Републике Србије. У граду је 2015. године формиран и Клуб за младе, који служи као простор за реализацију разноврсних активности усмерених на младе: неформално образовање, окупљање и дружење, креативно изражавање, волонтеризам итд. У претходном периоду спровођен је Локални акциони план за младе за период 2020–2025. године, којим су дефинисане кључне области омладинске политике: образовање, запошљавање, здравље, безбедност, култура, спорт и слободно време, информисање, мобилност, активно учешће младих у друштву, волонтеризам и заштита животне средине. За реализацију програма и пројеката од јавног интереса у оквиру овог плана, град је путем јавних конкурса издвојио 1.500.000 динара у 2022. години, 1.500.000,00 динара у 2023. години, 2.000.000,00 динара у 2024. години, као и рекордних 2.300.000,00 динара у 2025. години. Савет за младе је формиран 2021. године, а чини га 13 чланова, од којих трећина има мање од 30 година. У граду активно делује и више удружења која раде са младима или се баве омладинским питањима. Укупна средства која су у 2022. години била издвојена за развој омладинске политике износила су 4.114.000,00 динара. Проценат средстава издвојен за програм 14 – развој спорта и омладине у односу на укупан буџет града износио је: • 0,09% буџета за 2024. годину (укупан буџет града Крушевца за ову годину износио је 6.577.974.681,00 РСД); • 0,10% буџета за 2023. годину (укупан буџет града Крушевца за ову годину је: 6.055.452.266,00 РСД); • 0,072% буџета за 2022. годину (укупан буџет града Крушевца за ову годину је: 5.709.660.848,00 РСД).

	Волонтеризам представља важан облик активизма младих, јер доприноси развоју заједнице, личном оснаживању и стицању нових знања и искустава. Млади волонтери кроз различите активности показују солидарност, друштвену одговорност и спремност да сопственим ангажовањем унапреде живот у свом граду. КЗМ има значајну улогу у подстицању и развоју волонтеризма, иако нема формиран волонтерски центар. Ово је свакако један од приоритета када је у питању унапређење ресурса КЗМ. КЗМ представља место где млади могу добити информације, подршку и прилику да се укључе у бројне пројекте и програме. У оквиру КЗМ, организују се едукативне радионице, еколошке кампање, културни и спортски догађаји, као и волонтерски програми који младима омогућавају да активно учествују у друштвеном животу. Поред тога, рад КЗМ подразумева сарадњу са школама, удружењима, институцијама и грађанима, што доприноси јачању волонтерске мреже и умрежавању младих. На тај начин се не само развијају вештине и компетенције појединаца, већ се и гради заједништво, солидарност и позитивна слика о Крушевцу као граду младих људи.
Социјална заштита	Одлуком о правима и услугама у социјалној заштити града Крушевца, уређује се област локалне социјалне заштите. Најзначајније институције су Центар за социјални рад Крушевац, Геронтолошки центар Крушевац, као и Центар за особе са инвалидитетом, а значајну улогу имају и бројне организације цивилног друштва које се активно укључују у ову област. У 2020. години, трошкови за социјалну заштиту у Крушевцу износили су скоро 230 милиона динара, што је чинило 5,9% укупног градског буџета. Наредне године, у 2021, из градског буџета је за новчана давања издвојено преко 48 милиона динара, док је за разне услуге социјалне заштите утрошено више од 100 милиона динара. Те године је 3.326 грађана добило једнократну новчану помоћ, а 1.283 становника је користило неку од услуга социјалне заштите. Међу тим услугама, у Крушевцу су доступне: помоћ у кући за старије и одрасле особе, лични пратилац детета, дневни боравци за децу, младе и одрасле са интелектуалним тешкоћама, као и породично-едукативни центар (саветовалиште). Ове услуге се постепено проширују и унапређују у складу са финансијским могућностима града. Када је реч о новчаној социјалној помоћи, у 2020. години ју је примало 3.923 становника Крушевца, што представља 3,3% укупне популације. Крајем исте године, 5.006 деце и младих у граду је примало дечији додатак, а од тог броја 1.329 је имало право на увећане износе или повољније услове. Укупно, програмом дечијег додатка било је обухваћено 22,5% деце и младих узраста од 0 до 19 година. У периоду од 2015. до 2020. године спровођена је Стратегија развоја социјалне политике, у којој су као приоритетне области истакнути: смањење сиромаштва, унапређење положаја особа са инвалидитетом, борба против насиља, као и подршка старима и породицама са децом. Остали документи јавне политике од значаја за ову област су: Локални план акције за децу града Крушевца за период 2019–2025, под називом „Крушевац по мери деце”, и Локални акциони план за социјално укључивање Рома и Ромкиња за период 2021–2023. године.
Образовање	Предшколско образовање: У Крушевцу се предшколско образовање спроводи кроз Предшколску установу „Ната Вељковић”. Укупан број деце узраста од 6 месеци до 6,5 година у граду износи 6.530. Сваке године кроз различите програме и облике рада ове установе прође више од 4.200 деце, али је у континуираном васпитно – образовном програму, укључујући негу, исхрану, здравствену и социјалну заштиту, обухваћено 3.316 деце. Обухват деце предшколским образовањем се постепено повећава у последњих десет година: • За децу до три године – 26,03%; • За децу од три до 5,5 година – 58,83%; • У припремни предшколски програм је укључено чак 93,27% деце.

	Капацитети предшколских установа усклађени су са постојећим потребама, тако да не постоје листе чекања. Основно образовање: У Крушевцу постоји 17 матичних основних школа, а уз њих функционише и 51 подручно одељење. Пет школа се налази у граду, док се осталих 12 матичних школа и сва подручна одељења налазе у сеоским насељима. У школској 2022/23. години, основно образовање похађало је 8.400 ученика, што је 367 мање у односу на школску 2020/21. годину. Средње образовање: На територији Крушевца постоји десет средњих школа (осан државних и две приватне): • Гимназија; • Економско–трговинска школа; • Медицинска школа; • Хемијско–технолошка школа; • Прва техничка школа; • Политехничка школа „Милутин Миланковић”; • Музичка школа „Стеван Христић”; • Школа за основно и средње образовање „Веселин Николић”; • Средња мешовита школа; • Средња школа „Ушће”. У 2022/23. години, средње образовање похађало је 5.070 ученика, што је 231 мање у односу на 2020/21. годину. Високо образовање: До 2017. године, Крушевац није имао факултет. Те године је основан Пољопривредни факултет Универзитета у Нишу, са програмима: • Сточарство; • Ратарство и повртарство; • Воћарство и виноградарство. Први студенти су уписани у школској 2018/19. години – 150 студената. Поред овог факултета, у Крушевцу раде и друге установе високог образовања: • Академија васпитачко–медицинских струковних студија, са 450 студената на основним и 25 на специјалистичким студијама; • Одсек техничко–технолошких студија Крушевац, са 220 студената; • Приватна Висока пословна школа струковних студија „Проф. др Радомир Бојковић”.
Запошљавање	У 2021. години је према евиденцији НСЗ (филијала Крушевац) било регистровано преко 35.000 запослених, од чега је већина радила код послодаваца, док је око 20% било запослено у предузетничким и самосталним делатностима. Запосленост је у последњих пет година порасла за преко 4.600 особа, што представља раст од 13,2%, изнад регионалног и националног просека. Највише запослених ради у прерађивачкој индустрији (28%) и трговини (15%). Број запослених који живе у Крушевцу је нешто већи од броја запослених који раде у граду и износи 37.867, од чега 46% чине жене. Просечна нето плата у Крушевцу је 2021. износила 56.542 динара, што је у складу са регионалним, али и даље испод републичког просека за 13–16%. Незапосленост је у опадању – број незапослених крајем 2021. пао је на око 8.700, што је више од трећине мање него 2017. године, праћено растом запослености. Број незапослених лица на евиденцији НСЗ на крају августа 2025. године (филијала Крушевац) износи 6.309. Приметно је смањење броја незапослених из године у годину. Поређења ради 2012. године у Крушевцу је било 15.930 незапослених, 2017. евидентирано је 13.551 незапослено лице а 2022. године 8.038 незапослених лица. Незапосленост је у константном опадању праћено растом запослености. Стопа незапослености у Крушевцу је испод регионалног и националног просека.

Здравство	У Крушевцу се здравствена заштита становништва спроводи коз четири установе: Општа болница Крушевац, Дом здравља Крушевац, Завод за јавно здравље Крушевац и Специјална болница „Рибарска бања”. Током пандемије COVID-19, отворена је и посебна болница, као одговор на ванредну здравствену ситуацију. Осим јавног сектора, у граду је развијена и приватна медицинска пракса, као и мрежа приватних апотека. У 2020. години, град Крушевац је за потребе здравства из свог буџета издвојио 247,2 милиона динара, што је чинило 6,4% укупног градског буџета — што је релативно висок износ за локални ниво. Према доступним подацима, здравствени показатељи становништва у Крушевцу су повољнији од републичког просека, што указује на релативно добар ниво здравствене заштите и квалитета живота у нашем граду.
Култура	Крушевац је град са богатом културно-историјском баштином, што је резултат његовог географског положаја и вишевековне историје. Носиоци културног живота у Крушевцу су најважније културне установе града које својим радом чувају, представљају и промовишу богато културно - историјско наслеђе. Пре свега, ту је Народни музеј Крушевац, који чува драгоцене археолошке, историјске, етнолошке и уметничке збирке. Посебно је значајна музејска поставка посвећена средњовековној Србији и кнезу Лазару, која наглашава улогу Крушевца као некадашње престонице. Народна библиотека Крушевац игра кључну улогу у ширењу писмености и културе, не само кроз позајмицу књига, већ и кроз организовање промоција, изложби, трибина и других културних догађаја. Историјски архив Крушевац бави се прикупљањем, чувањем и обрадом архивске грађе која сведочи о прошлости града и околине. Крушевачко позориште са својим богатим репертоаром који укључује представе за децу и одрасле као и бројне гостујуће програме, представља централно место сценске уметности у Крушевцу. Културни центар Крушевац је једна од најзначајнијих установа културе у граду и региону. Основан је са циљем да подстиче, развија и афирмише културни и уметнички живот Крушевца, као и да буде место сусрета различитих генерација, стваралаца и публике. У оквиру Културног центра одвија се велики број програма – позоришних представа, концерата, изложби, књижевних вечери, трибина, филмских пројекција и едукативних радионица. Установа је посебно позната по неговању традиције и културне баштине крушевачког краја, али и по отворености за савремене уметничке токове. Културни центар организује и бројне фестивале и манифестације од значаја за град, међу којима се издвајају <i>Видовданске свечаности</i>, <i>Фестивал хумора и сатире „Златна кацига”</i>, као и <i>беловодска розета</i>. Ове манифестације привлаче учеснике и публику из целе Србије и региона. Поред Беле сале, Културни центар Крушевац располаже и галеријским простором, биоскопском салом, као и просторима намењеним мањим програмима и радионицама. Захваљујући својој разноврсној делатности, Центар је постао кључно место културног живота у Крушевцу и важан ослонац уметницима, младим ствараоцима и свим љубитељима културе. Важну улогу у промоцији културно-историјског наслеђа има Туристичка организација Крушевца, која кроз туристичке туре, публикације и манифестације представља културну баштину града широј јавности.

	Културне знаменитости: • Лазарев град (Царски град) — остаци средњовековне тврђаве коју је подигао кнез Лазар у 14. веку; • Црква Лазарица — саграђена око 1375. године, представља врхунац моравске школе српске архитектуре. • Споменик косовским јунацима — налази се на централном тргу и подсећа на јунаке Косовског боја. • Меморијални комплекс Слободиште — посвећен жртвама фашизма у Другом светском рату. Културне манифестације: • Видовданске свечаности – одржавају се сваког јуна поводом обележавања Видовдана, историјски и културно најзначајније манифестације града; • Фестивал музике за децу Расинског округа – фестивал музике; • Крушевачка позоришна сцена – домаћин бројних представа и фестивала; • Фестивал основношколског и средњешколског театра; фестивал драмског аматерског театра за децу основних и средњих школа • Фестивали рок и електронске музике – у организацији младих и удружења; • Ликовне и фотографске изложбе – у галеријама и јавним просторима.
Цивилни сектор	У граду Крушевцу постоји најмање 35 невладиних организација која се баве различитим активностима везане за све старосне групе. Скоро половина њих је регистрована за реализацију програма, пројеката и активности за младе или са младима. Најактивнија у раду са младима и за младе су следећа удружења: Едукативни центар Крушевац који нуди програме за младе који се тичу неформалног образовања, активизма, волонтеризма, развоја вештина; Алтернативни центар за девојке чија је делатност усмерена на подршку и оснаживање девојака и младих жена; „Treehouse” удружење нуди младима простор за креативност, културу, неформално образовање и учешће у пројектима; Удружење „Корак напред” пружа подршку деци и младима кроз организацију едукативних, културних и спортских активности; Организација извиђача „Цар Лазар” негује васпитно-образовни рад са децом и младима кроз извиђачки покрет, природу, друштвену одговорност; Црвени крст Крушевац се бави хуманитарним делатностима, здравствено-превентивним програмима, ради са младима (волонтери), пружа социјалну помоћ угроженима; Удружење младих „Крушевачка иницијатива” се бави омладинским активизмом и грађанским иницијативама; Удружење грађана Факири с југа нуди програме за младе који се тичу неформалног образовања, активизма, волонтеризма и развоја вештина; Удружење љубитеља уметности „Букварт” промовише ликовне и примењене уметности, организује изложбе, радионице, културне догађаје, подстиче креативност код младих и одраслих; Астрономско удружење „Еурека” популаризује астрономију и природне наукае организује предавања, радионице и посматрања небеских тела, едукација деце и младих; Друштво за борбу против шећерне болести из Крушевца врши едукацију и подршку особама са дијабетесом, превенцију болести, здравствено просвећивање, организовање кампања за грађане.

Безбедност	За очување безбедности на територији Града Крушевца образована је подручна Полицијска управа (у даљем тексту: ПУ) Крушевац која у свом саставу има: Одељење криминалистичке полиције, Одељење полиције (које у свом саставу има Полицијску испоставу Крушевац), Одељење саобраћајне полиције (које у свом саставу има Саобраћајну полицијску испоставу), Одељење за логистику, Одељење за ванредне ситуације и самосталне одсеке. Такође, на нивоу општина Брус, Трстеник, Ћићевац, Варварин и Александровац образоване су Полицијске станице, које имају надлежност на наведеним територијама, а у саставу су ПУ Крушевац. Територија града је подељена на четири градска безбедносна сектора, четири сеоска безбедносна сектора и формирано је полицијско одељење у Великом Шиљеговцу. У оквиру сваког безбедносног сектора, формирани су одређени патролни и позорнички рејони. На нивоу ПУ Крушевац тренутно је 690 запослених (201 жена), од чега је 140 униформисаних полицијских службеника који обављају послове одржавања јавног реда и мира у Крушевцу (од тога 39 жена). Основни задатак свих запослених у ПУ Крушевац је служење грађанима, а пре свега заштита живота и имовине грађана, док је главни циљ да се сваки појединац осећа безбедно у свом граду. Стање безбедности на територији Града Крушевца је задовољавајуће. Свака школа на територији Града Крушевца је обухваћена патролним или позорничким рејонима, што подразумева присутност полицијских службеника у свим основним и средњим школама, чиме се делује превентивно у циљу спречавања нарушавања јавног реда и мира и вршења кривичних дела у школи и зони око школе. Школски полицајци су у свакодневном контакту са особљем школе, где је најизраженија сарадња са педагозима и секретарима школа као и са члановима родитељских одбора. Може се оценити да је стање безбедности ученика и просветних радника у школама и њиховој непосредној близини задовољавајуће. Током 2024. године дошло је до смањења кривичних дела у школи за четири кривична дела у односу на 2023. годину, док је број прекршаја исти за обе године. У 2024. години према месту извршења кривичних дела, пет кривичних дела је извршено у објекту школе, два кривична дела у школском дворишту и два кривична дела у зони школе. У току 2024. године одржане су превентивне активности усмерене на подизање безбедносне културе ученика у циљу превенције вршњачког, дигиталног и других облика насиља у школама и спровођен је пројекат „Заједно и безбедно кроз детињство”. Такође, у наведеној години дошло је знатног пораста туча у групи у односу на 2023. годину које су се углавном дешавале испред угоститељских објеката у ноћним сатима викендима, када долази до веће конзумације алкохолних пића и до смањене урачунљивости услед конзумирања истих. Како се неколицина догађаја десила у строгом центру града, испред УО „ДУОМО” и пекаре „Скроз добра пекара” превентивно се деловало појачаним деловањем патрола у ноћним часовима. У већини прекршаја се мушкарци јављају као извршиоци, док су жене заступљене у мањем броју. Укупно 24 прекршаја су учинили малолетници.
--------------------------	---

	Структура прекршаја из члана 9. Закона о јавном реду и миру („Службени гласник РС”, бр. 6/16 и 24/18)		
	Укупно регистрованих прекршаја у години	2023.	2024.
	Претња	117	150
	Вређање	16	14
	Вршење насиља	31	36
	Изазивање туче	45	56
	Учествовање у тучи	5	5
	Вређање, вршење насиља, претња или туча у групи	14	18
	Старосна структура извршиоца прекршаја вређање, вршење насиља, претња или туча	2023.	2024.
	Пунолетни	139	260
	од 18 до 21 годину	15	53
	од 21 до 30 година	46	50
	од 30 до 40 година	23	59
	преко 40 година	55	98
	малолетници	17	13
	Наведени прекршаји најчешће се врше на улицама, угоститељским објектима и осталим местима као што су болнице и паркинзи и то у времену од 12 до 18 часова и 22 до 6 часова. Радници ПИ Крушевац су у току 2024. године примили укупно 315 кривичних пријава од чега је 59 са познатим учиниоцем, 256 кривичних пријава против непознатих извршиоца и расветљено је 197 кривичних дела, што у процентима износи 76,95%. У структури кривичних дела против имовине, преовлађују кривична дела крађе и тешке крађе.		
Спорт	Крушевац је познат по снажној спортској традицији, у коју локална самоуправа активно улаже. Спорт се развија као важан сегмент друштва, не само у такмичарском смислу, већ и као средство за васпитни, здравствени, културни и социјални развој. Приоритет се даје масовности и доступности спорта свим грађанима, посебно деци, ученицима и студентима. Уз то, пажња се поклања и врхунским спортским резултатима, као и унапређењу спортске инфраструктуре. Кључне институције у овој области су Спортски центар Крушевац, који управља већином од укупно 162 спортска објекта и Спортски савез града Крушевца. На територији града делује 216 спортских удружења, која су активна у оквиру 50 различитих спортских грана. За подршку физичкој култури, град је у 2022. години издвојио средства у износу од 271.187.700 динара, што показује озбиљну посвећеност развоју спорта на свим нивоима.		

2.3. Анализа постојећих услуга за младе

У Табели 8 представљене су услуге и активности за младе, које су на територији Града Крушевца реализоване у претходном трогодишњем периоду.

Област	Активности /врста услуге	Носилац активности/ пружалац услуге
Активизам и волонтеризам младих	Еколошки активизам учешће младих у акцијама пошумљавања, чишћења јавних површина, уређења паркова и обала реке Расине, као и кампање за развијање еколошке свести.	Град Крушевац КЗМ
	Подршка културним и спортским догађајима: волонтерско ангажовање младих у организацији фестивала, концерата, спортских такмичења и манифестација од значаја за град.	
	Обележавање значајних датума: волонтерске акције поводом Међународног дана волонтера, Дана младих, Дана планете Земље, културе и других важних датума.	
	Програми едукације о волонтеризму: радионице и тренинзи којима се млади обучавају за рад са различитим циљним групама (деца, старији, особе са инвалидитетом), као и за покретање сопствених иницијатива.	
	Волонтерски изазов – млади покрећу заједницу (2023 – 2024. година, 24.000,00 ЕУР)	Едукативни центар
	ГЕСИ - Родна равноправност и друштвена инклузија (2023. година, 22.500,00 ЕУР)	
	Успостављање локалних волонтерских сервиса (2024. година, 80.500,00 ЕУР)	
	Млади за друштвене иновације (2024 – 2025. година, 4.890,00 ЕУР)	
	СОС Јаки млади – Нове перспективе (2023-2025. године, 79.460,00 ЕУР)	
	Радионице на следеће теме: - развој личних и друштвених вештина (комуникација, тимски рад, лидерство, решавање конфликта), - информатичка писменост и дигиталне вештине; - предузетништво и каријерно вођење; - волонтеризам, активизам и људска права; - екологија и одрживи развој.	КЗМ, ангажовани стручњаци, удружења, институције
Неформално образовање	Пројекат: „Вештине и знање за младе града Крушевца”, реализован је 2023. године (2.000.000,00 динара), 2024. године (2.200.000,00 динара) и 2025. године (1.000.000,00 динара).	КЗМ
	Пројекат: „Млади у акцији 2023. Идејом до решења” (2023/24 година)	Центар за иновативно учење „Боља ја - Бољи ми”, средње и високе струковне школе

	Унапређење капацитета регионалног иновационог start up центра	Бизнис инкубатор Крушевац, Центар за иновативно учење „Боља ја - Бољи ми”, средње и високе струковне школе
Здравље и безбедност младих	- Континуирани рад Саветовалишта за младе; - Предавања у школама и за родитеље; - Гостовања у локалним медијима; - Дани отворених врата и друге активности и акције ради побољшања имунизације ХПВ вакцином; - Психо-физичка припрема трудница у Служби за здравствену заштиту жена и трудница; - Школа родитељства у Служби поливалентне патронаже.	Дом здравља
	- Радионице о менталном здрављу младих - Програм „Здрави стилови живота; - Кампања на тему превенције злоупотребе психоактивних супстанци; - Обележавање Међународног дана борбе против HIV/AIDS-а; - Радионице о безбедности на интернету; - Саобраћајна безбедност младих.	КЗМ, ангажовани стручњаци, удружења, институције
	Превентивне активности у оквиру следећих манифестација у 2024. и 2025. години: - Међународни дан особа са инвалидитетом - Дечија недеља - Међународни дан младих - „Превенција последица коришћења пиротехничких средстава - Мобилни информативни центар - Међународни дан безбедности на интернету - Међународни дан породице - Међународни дан Рома	Полицијска управа
	Увођење Националне платформе за превенцију насиља које укључује децу	
	Пројекат „Заједно и безбедно кроз детињство” (2023-2025. година)	
	„Матура” (2023-2025. година)	
	„Купалишта” (2024-2025. година)	
	Дан розе мајици (2024. година)	
Запошљавање	Програм: „Гаранција за младе” (2024. и 2025. година, 50.504.556,00 РСД из републичког буџета и 48.640.942,00 РСД из пројекта ИПА 2020). Резултат: радно је ангажовано 289 младих.	НСЗ
	Програм: „Моја прва плата” у 2024. години (24.149.154,00 РСД). Резултат: закључени су уговори са 179 младих.	

	Одржане су обуке и курсеви на следеће теме: - повећање запошљивости младих (седам обука/кратких курсава за укупно 115 младих); - кратки курсеви за основну информатичку обуку ЕЦДП за 26 лица; - курс немачког језика (шест лица); - курс енглеског језика (33 лица); - курс дигиталних вештина (24 лица); - обуке за тржиште рада за маникир и педикир (десет лица); - обуке за козметичаре (девет лица) - посластичаре (седам лица).	НСЗ
	„Знањем до посла” (2019-2025)	Едукативни центар
	КВИСКО - Инклузивни каријерни центар (2024. година 1.100.000,00 РСД)	
	Мобилни каријерни сервис (2025. година, 1.100.000,00 РСД)	
	Подршка интеграцији на тржиште рада повратника и других теже запошљивих група кроз стицање недостајућих вештина за тржиште рада (2023. година 11.878,88 ЕУР)	
Култура	Фестивал музике за децу Расинског округа, 2023. године (385.000,00 динара) 2024. године (375.000,00 динара) и 2025. године (327.000,00 динара)	Културни центар Крушевац
	„Тин – Фест”, 2023. године (107.000,00 динара), 2024. године (132.000,00 динара) и 2025. године (142.000,00 динара)	
	„Мастер клас радионице за младе” 2023. године (70.000,00 динара), 2024. године (70.000,00 динара) и 2025. године (70.000,00 динара)	

Спорт	Школски спорт: Организација општинских и окружних такмичења у оквиру Школског спортског савеза (фудбал, кошарка, одбојка, атлетика, стонитенис, рукомет, пливање). Масовни и рекреативни спорт • Манифестација „Спортске игре младих, • Традиционални турнир у малом фудбалу „Крушевац 2024” (летњи и зимски). • Организација Рекреативних трка и маратона, укључујући „Трку за срећније детињство” и полумаратон у Крушевцу. • Програми бесплатне рекреације за грађане (аеробик, фитнес, јога на отвореном). Професионални спорт и спортска такмичења • Одржавање међународних турнира у борилачким спортовима (џудо, карате, теквондо); • Организација Гимнастичког турнира и такмичења у спортској гимнастици. Град Крушевац је финансира спортске организације са 90.000.000,00 годишње.	Градска управа, образовне установе, Спортски савез Града Крушевца, клубови
	Сајмови спорта (300.000,00 РСД)	
	Вежбајмо заједно (50.000,00 РСД)	
	Чарапанско надметање (30.000,00 РСД)	
	Спортско лето (240.000,00 РСД)	
	Стипендирање перспективних спортиста (3.500.000,00 РСД)	
	Сеоске игре (150.000,00 РСД)	Спортски савез Града Крушевца
Социјална политика	Услуга „Дневни боравак за децу и младе са проблемима у понашању” је намењена деци и младима који испољавају различите облике поремећаја у понашању. Општи циљ услуге је организовање и спровођење систематичне заштите деце и младих са проблемима у понашању, пружање помоћи и подршке током превазилажења актуелних развојних потешкоћа корисника. Корисници услуге су кривично одговорна деца и млади 14 до 18 година, који се укључују у рад по упуту суда и тужилаштва у оквиру реализације васпитне мере – Појачан надзор органа старатељства. Реализација услуге одвија се у непосредном раду са децом и младима са испољеним антисоцијалним понашањем који су у систему социјалне заштите. Примењују се методе: 1) индивидуалног саветодавно психолошког рада са децом младима и члановима њихових породица; 2) групни рад кроз радионице, интерактивне и едукативне активности.	

	Кључне активности су усмерене ка пружању психосоцијалне подршке деци и младима, унапређењу менталног здравља, превенирању деструктивног понашања и болести зависности, развијању здравих стилова живота и рационалног коришћења слободног времена. Саветовање је фокусирано на конкретне тешкоће корисника, посебно на плану контроле беса, управљања стресом и успостављања конструктивних вршњачких и породичних релација. Паралелно, у раду са младима укључени су и њихови родитељи, у групним и индивидуалним разговорима. Очекивани резултати у раду са децом и младима су: - снижена стопа вишеструког рецидива отвореност у комуникацији и мотивисаност деце и младих за сарадњу; - мотивисаност родитеља за сарадњу самоиницијативни доласци родитеља и деце у првим назнакама поремећаја у понашању. Услуга „Лични пратиоц детета” има за циљ пружање помоћи деци са сметњама у развоју, као и њиховим породицама кроз пружање адекватне, стручне и прилагођене подршке која се фокусира на побољшање квалитета живота и подстицање независности деце. У току школске 2024/25. године, број корисника услуге „Лични пратилац детета” показао је раст, а услуга је била доступна деци различитог узраста и са различитим потребама. Услугу је у току наведене школске године користило укупно 163 корисника (0-5 година - 23; 6-14 година 107; 15-17 година 27; 18-25 година, шест).	
--	--	--

Представљене услуге и активности, углавном су оправдале очекивања њихових организатора и реализатора. Од оних чији је ефекат могуће представити путем прецизних показатеља учинка, издвајају се оне које је у периоду 2024 – 2025. спроводила НСЗ. **Програм Гаранција за младе** дао је позитивне резултате у виду даљег образовања, стручног оспособљавања и запошљавања младих у кратком року након уласка у програм. Највеће интересовање код младих је за покретањем сопственог посла, па је у наведеном периоду 167 младих отпочело сопствени посао уз коришћење субвенције за самозапошљавање. Стручну праксу похађало је 34 младих, кроз програм приправништва запослило се 26 младих са високим образовањем и 20 младих са средњим образовањем. На добре резултате у раду са младима утицала је и чињеница што су саветници за рад са младима такође младе особе. Новина у пројекту је и увођење новчаног додатка за бригу о деци младих незапослених родитеља који су укључени у неку од мера из програма Гаранције за младе. Поред тога, треба истаћи и да су мере усмерене ка стицању практичних знања резултирале запослењем 14 младих, док се 21 особа из категорије теже запошљивих запослила уз субвенцију послодавцима. Седам младих особа са инвалидитетом без радног искуства је засновало радни однос уз субвенцију зараде.

Највећи изазов са којима се сусреће НСЗ, односи се на *мотивисање младих људи да се пријаве на евиденцију*, како би даље били укључени у програм Гаранција за младе. Такође, рад са младим људима показао је, да немају интересовања да се баве пословима који су тренутно најтраженији на тржишту: занатски послови, послови грађевинске, машинске и електро струке, као и већи број манипулативних послова у производњи или у магацинима.

Од мера и активности које су само делимично оправдале очекивања, истичу се пројекат који је реализовао ПУ Крушевац **„Насиље није решење”**, с обзиром да је након спровођења пројекта број пријављених догађаја са елементима насиља у породици у односу на претхони период значајно порастао, чиме није остварен основни циљ да се смањи број случајева насилничког понашања. С друге стране, посебни циљ подизање свести јавности о неприхвативости насиља као модела понашања, у потпуности је остварен, па се наставак активности на ову тему може очекивати и у наредном периоду.

Програмом **„Сеоке игре”**, који је реализовао Спортски савез Града Крушевца није остварен очекивани позитиван резултат, имајући у виду мали обухват и слабу заинтересованост локалног сеоског становништва.

Дом здравља Крушевац, истиче *незадовољавајуће резултате мера које се односе не имунизацију становништва*. Као разлог се наводи велики утицај антиваксерског лобија, као и кампање које се спроводе на друштвеним мрежама.

2.4. Анализа остварених резултата спровођења претходног планског документа

Локални акциони план за младе града Крушевца за период 2020–2025 усвојен је са циљем унапређења положаја младих у осам приоритетних области: Образовање младих, Запошљавање младих, Здравље младих, Безбедност младих, Култура, спорт и слободно време младих, Информисање и мобилност младих, Активно учешће и волонтеризам младих и Укључивање младих у очување и заштиту животне средине. Овај документ представљао је стратешки оквир за развој и координацију локалних политика према младима, усклађен са Националном стратегијом за младе 2015–2025, као и другим релевантним документима на националном и локалном нивоу.

Град Крушевац је сваке године издвајао око 1.500.000,00 динара за реализацију активности предвиђених Локалним акционим планом за младе, и то путем јавног конкурса за организације цивилног

друштва. Поред ових средстава намењених цивилном сектору, бројне активности су реализовале и институције и установе које су биле партнери граду, што је допринело успешној имплементацији већине планираних активности из стратешког документа. Имплементација Локалног акционог плана за младе у периоду од 2020. до 2025. године остварена је и сарадњом са Министарством туризма и омладине, кроз јавне конкурсе овог министарства.

Током 2020. године, услед пандемије изазване вирусом COVID-19, активности нису могле да се реализују због мера којима су била забрањена окупљања младих. Ипак, највећи део тих активности реализован је у наредним годинама.

Имплементација Локалног акционог плана за младе града Крушевца (2020–2025) донела је видљиве резултате, посебно у областима културе, здравствене заштите и партиципације младих. Међутим, током реализације уочени су и одређени изазови, пре свега у областима запошљавања, системског финансирања и евалуације спроведених мера.

Искуства стечена током овог периода, као и примери добре праксе, представљају важну основу за унапређење новог стратешког документа за младе, који ће обухватити период 2026–2028.

2.6. SWOT анализа

За израду Програма коришћена је „SWOT” анализа, као инструмент за процену јачих и слабих страна (S - strengths, W - weaknesses), прилика (O - opportunities) и претњи (T - threats) које могу утицати на њих. У контексту Програма, идентификовани су унутрашњи и спољашњи фактори који могу утицати на успех или спровођења мера и активности које су дефинисане Програмом и детаљније разрађене акционим планом. Резултати SWOT анализе представљени су у **Табели 9**.

Strenghts Снаге (унутрашњи аспект)	Weaknesses Слабости (унутрашњи аспект)
Добар географски положај	Непостојање универзитета
Постојећа инфраструктура	Недовољно развијена инфраструктура у руралном делу града
Субвенције привредним субјектима	Одлазак младих из града
Едукације за отпочињање посла „start up”	Мали број програма за инклузију
Инструменти локалног економског развоја	Недовољно културних дешавања и ваннаставних активности у селима намењених ђацима
Туристички и пољопривредни потенцијал	Неактивности Градског ученичког парламента и ђачких парламената у средњим школама
Постојање Канцеларије за младе, Савета за младе и Омладинског клуба	Непостојање Омладинског центра
Спортска инфраструктура	Неразвијен систем информисања младих
Културно-историјско наслеђе	
Доступност примарне здравствене заштите деци и младима 24 сата	

	Недостатак просторних, техничких и финансијских средстава у области бриге о младима Недовољна понуда културних садржаја за младе Незаинтересованост младих за радно ангажовање и радну праксу Недовољна понуда садржаја за квалитетно и организовано провођење слободног времена Недовољан број активности које млади иницирају и имплементирају за младе Недовољно превентивних програма у области здравља младих и програма промоције здравих стилова живота Недовољна умреженост и сарадња локалних установа, институција и организација које се баве младима Недовољан број удружења грађана која воде млади (удружења младих)
Opportunities Могућности, прилике (спољашњи аспект)	Threats Претње/опасности (спољашњи аспект)
Отварање факултета за информационе технологије Креирање нових мера помоћи за младе предузетнике Обогаћивање културних и забавних садржаја Постојање активне Канцеларије за младе Постојање функционалног Савета за младе Развој организација младих и организација које се баве младима	Неодговарајућа структура радне снаге Негативне демографске тенденције Наставак тренда одласка младих из града Недовољна стабилност и одрживост рада удружења младих и за младе на територији града Крушевца Нестабилна привредна кретања Недостатак мотивације и ангажовања људских ресурса у области рада са младима Недостатак мотивације и ангажовање младих у активностима које се на њих односе

2.7. Анализа потреба младих и дефинисање проблема

А) Анализа потреба младих

У складу са Законом о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18) и Уредбом о методологији израде докумената јавних политика („Службени гласник РС”, број 20/25), у периоду од 8. септембра 2025. године до 19. септембра 2025. године, спроведено је истраживање потреба младих узраста од 15 до 30 година, како би се испитале њихове жеље, размишљања, интересовања и ставови. Анкетирање је спровела Канцеларија UNICEF-а, уз подршку 28 волонтера (21 девојка и седам момака) који су претходно прошли обуку на тему коришћења U-Report платформе. Резултати анкете, искоришћени су као полазна основа за израду овог програма. Поред тога, представљени резултати овог истраживања представљају значајан извор информација у вези са укључивањем младих у процес креирања јавних политика.

Анкета је спроведена у форми упитника којима су обухваћене следеће области:

- Образовање и доступни програми;
- Запошљавање и мобилност младих;
- Здравље и благостање;
- Активизам и волонтеризам;
- Простори за младе.

Укупан број младих који је приступио анкетирању је 1.802:

- 96.67% испитаника припада категорији од 15 до 19 година;
- 2.22% испитаника припада категорији од 20 до 25 година;
- 0.78% испитаника припада категорији 26–30 година;
- 0.33% испитаника је непознате старосне категорије;
- 63.85% анкетираних је женског, а 34.93% мушког пола;
- 16.05% испитаника изјаснило се да има неку врсту инвалидитета;
- 1.89% младих идентификовало се као део ромске популације.

У даљем тексту Програма, биће описани најзначајнији резултати анкете по наведеним областима, док су прецизни резултати приказани у Прилогу 1 који је саставни део Програма.

2.7.1. Образовање и доступни програми

Истраживање је показало да су млади **недовољно информисани** о програмима који се спровode у Крушевцу, као и да више од половине испитаника није ниједном похађао неки од програма неформалног образовања. Такође је изражена и **незаинтересованост младих** за овакве програме (недостатак времена, досадне теме и друго). Тек 25% анкетираних је изјавило да их занимају садржаји неформалног образовања. Преовлађује интересовање за **развој вештина комуникације, емпатије и самодисциплине**. Од тема из области неформалног образовања, највише младих је истакло **лични развој, здравље и предузетништво**. Занимљиво је да се о доступним програмима највише младих информисе путем радија (35%), следе интернет (23%) и друштвене мреже (15%).

2.7.2. Простори за младе

Анкета је показала да више од половине младих Крушевљана време проводе **у дружењу са пријатељима (37%), односно уз телефон/таблет/рачунар (28%)**. Нешто више од половине испитаника (51%) сматра да у граду **нема довољно културних дешавања за младе**, као и да би **боље информисање** младих о култури, уз **већу и разноврснију понуду** допринело њиховом активнијем праћењу културних активности у граду. На врху списка садржаја који недостају налазе се концерти популарне музике (45%) и биоскопске пројекције (28%). Чак **59% анкетираних не зна да ли у граду постоји јавни простор/омладински центар**. Слободно време би било квалитетније проведено уколико би у Крушевцу било више **кафића и клубова (33%), спортских садржаја (20%), едукативног садржаја (15%)**. **Омладински центар као јавни простор, поменуло је 14% испитаника**. Један од најзначајнијих података из овог дела анкете је чињеница да **68% испитаних никада није чуло за Канцеларију за младе Крушевца**. **Заинтересованост да се укључи у неке од активности КЗМ изразило је 36% младих**.

2.7.3. Запошљивост и мобилност младих

Од укупног броја анкетираних **25% њих је у процесу тражења посла**, а само 17% од тог броја пријављено је у евиденцију Националне службе за запошљавање. **Висок проценат младих (61%) изразило је жељу да отпочне самосталан посао. Ипак, 65% испитаника сматра да у Крушевцу не постоји подршка младима да то и остваре.** Млади сматрају да обуке на теме предузетништва, финансијске писмености и развоја дигиталних вештина нису (довољно) заступљене. Висок проценат младих (46%) у последњих 12 месеци није било у туристичкој посети у неком месту у Србији, док је проценат оних који у истом периоду ниједном није посетио неку другу земљу 23%. Проценат младих који је изјавио да нема жељу да се бави пословима који су заступљени у њиховим породицама је 63%.

2.7.4. Здравље и благостање младих

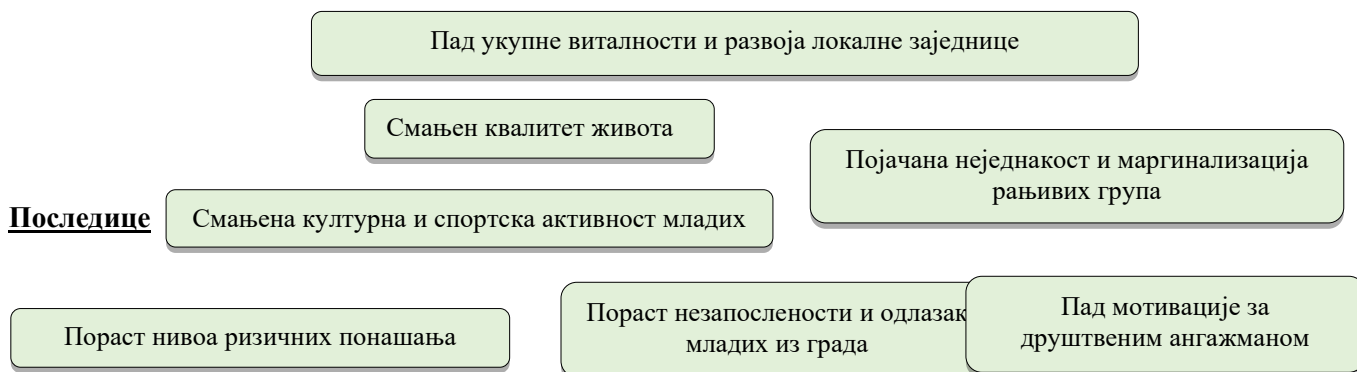
Најосетљивије групе младих у Крушевцу су, по мишљењу испитаника, **млади људи угрожени сиромаштвом (36% датих одговора).** Висок проценат испитаника (64%) је изјавило да води рачуна о свом здрављу. Ипак, 58% анкетираних је истакло да лекара посећује само када је неопходно. Када је реч о **програмима превенције ризичног понашања, 29% младих сматра да нема доступних програма, а 33% њих не зна да ли овакви програми постоје.** Слична ситуација је и са програмима/услугама подршке за младе који имају неке изазове везане за **ментално здравље – 25% младих не зна** да постоји таква подршка, а 25% испитаника истиче да је оваквих услуга недовољно. Више од половине младих **(57%) сматра да је едукација на тему безбедности** младих неопходна да би се у граду побољшала њихова безбедност.

2.7.5. Активизам и волонтеризам

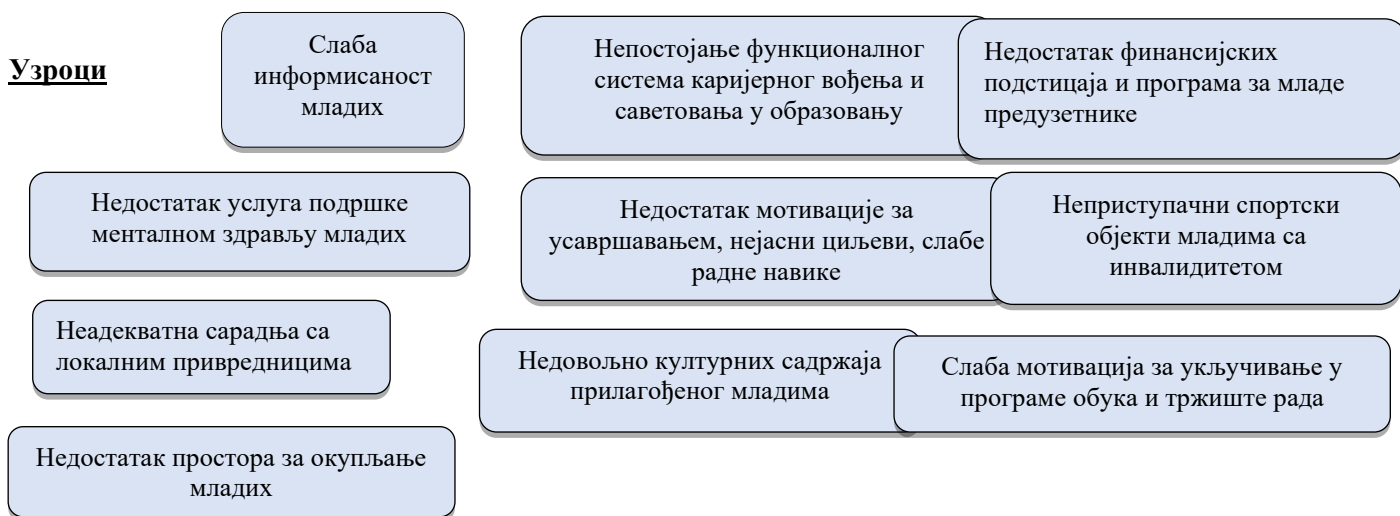
Више од две трећине младих (73%) изјавило је да никада није учествовало у акцији решавања неког локалног проблема. Утисак испитаника о могућностима да **млади буду укључени у доношење одлука** у локалној управи, установама културе, спортским клубовима и организацијама и школама није на завидном нивоу. Отуд и податак да 56% испитаника није члан ниједне формалне или неформалне организације. Само **25% младих** је изјавило да је некада **учествовало у волонтерским акцијама.** Од осталих 75% који никада нису волонтирали, 46% њих је истакло да о томе немају довољно информација. Хуманитарну подршку најугроженијима, као најважнију волонтерску акцију истакло је 30% младих. Затим следе образовне активности (22%) и социјална инклузија (18%). Информисаност о програмима подршке за неформална удружења, младе таленте, угрожене категорије младих није на задовољавајућем нивоу – 42% младих нема никакве информације о томе. Са друге стране, 30% младих је свесно постојања оваквих програма, али није у њима учествовало.

Б) Анализа проблема

На основу приказа кретања показатеља који се прате у области, анализе тренутног стања у сфери омладинске политике као и анализе претходно наведених планских докумената, **као приоритетни проблем идентификовано је Недовољно учешће младих у друштвеном животу града Крушевца.** У овом процесу коришћена је техника „Израда дрвета проблема”, помоћу које су идентификовани узроци проблема и последице које проблем производи.

Проблем

Недовољно учешће младих у друштвеном животу града Крушевца

Узроци**2.7.1. Анализа упоредне праксе**

Приликом израде Програма, анализиране су активности Канцеларија за младе и удружења које се баве младима, а које би у перспективи могле да буду примењене у Крушевцу:

- КЗМ Лозница као пример за међусекторског деловање на локалном нивоу
- Причај ми – пројекат за унапређење менталног здравља младих у Крагујевцу.
- Студентске и ученичке стипендије по дефицитарним занимањима: услов је да млади по завршетку школовања раде у граду, пример града Суботице.

2.7.2. Промена која се постиже спровођењем Програма

На основу спроведене анализе расположивих могућности и испитивања потреба младих, утврђени су правци даљег развоја омладинске политике. Промене су дефинисане имајући у виду финансијске и све друге ресурсе које надлежни органи општине имају на располагању.

Промене које се Програмом постижу, усмерене су ка остваривању суштинског и одрживог унапређења положаја младих у Крушевцу. Промена подразумева трансформацију постојећег стања: недовољна информисаност, слаба мотивација, ограничени ресурси и недовољно учешће у животу заједнице, у услове који омогућавају младима активније, одговорније и видљивије учешће у друштвеном, културном и економском животу. Оствареност промена ће се пратити кроз јачање капацитета младих, њихову већу укљученост у доношењу одлука, као и повећање обима и доступности услуга и садржаја. Да би се описане промене оствариле, потребно је обезбедити континуиран рад и координацију одговорних субјеката омладинске политике. Кроз цео процес спровођења Програма, неопходно је обезбедити прецизно и правовремено извештавање надлежних органа о постигнутим резултатима.

3. ВИЗИЈА

Визија Програма дефинисана је у складу са жељеним променама и проистиче из анализе потреба младих, проучавања релевантних планских докумената и претпоставки будућих друштвених кретања.

Млади остају у Крушевцу јер живе у здравом и безбедном окружењу, које им пружа могућности за лични, професионални и друштвени развој, уз пуно поштовање њихових права и потенцијала.

4. ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Програм садржи **један општи циљ и три посебна циља** (приказано у Табели 10), који су усклађени са циљевима из Плана развоја Града Крушевца за период 2025 – 2032. године и Стратегије за младе Републике Србије за период од 2023. до 2030. године⁷

Општи циљ:	
Млади су активни учесници у друштвеном животу града Крушевца	
Посебни циљеви	
Унапређење могућности за запошљавање и развој предузетничког потенцијала младих	
Побољшање безбедносне културе младих и промоција здравих животних навика	
Успостављен систем подршке младима кроз заједничко јачање надлежних институција и појединаца	

Општи циљ	Показатељ учинка	Почетна вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2028. години	Извор провере
Млади су активни учесници у друштвеном животу града Крушевца	Удео младих који активно учествују у програмима омладинске политике у току једне године у односу на укупан број младих	1%	3%	Извештај о раду КЗМ Извештај удружења грађана
Успостављен систем подршке младима кроз заједничко јачање надлежних институција и појединаца				

⁷ Посебни циљеви 3, 4. и 5. ове стратегије - активизам, образовање и запошљавање и здравље безбедност младих, подударају се са резултатима анализе стања које су спроведене приликом израде Програма. На тај начин је постигнута усклађеност са кровним планским документом.

Општи циљ	Показатељ учинка	Почетна вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2028. години	Извор провере
	Број младих који су чланови формалних или неформалних удружења, тела, радних група које учествују у креирању и спровођењу омладинске политике	1000	3000	Извештај о раду КЗМ Извештај удружења грађана
Посебни циљеви	Показатељ учинка	Почетна вредност у 2025. години	Циљана вредност у 2028. години	Извор провере
Унапређење могућности за запошљавање и развој предузетничког потенцијала младих	Број младих који су похађали обуке за унапређења пословних знања и вештина, а који су се запослили	2	5	Извештај о раду КЗМ Извештај НСЗ
	Број организованих догађаја (обуке, радионице, радна пракса)	4	7	Извештај о раду КЗМ Извештај НСЗ
Побољшање безбедносне културе младих и промоција здравих животних навика	Број младих који су похађали догађаје	1500	3000	Извештај о раду КЗМ Извештај полицијске управе
	Број забележених инцидената у којима су учествовали млади у току године (кривична дела и прекршаји)	96 ⁸	66	Извештај полицијске управе Извештај Центра за социјални рад
Успостављен систем подршке младима кроз заједничко јачање надлежних институција и појединаца	Број активности (програми, услуге, кампање, догађаји) у чијем креирању су учествовали млади у години	1	10	Извештај о раду КЗМ
	Број младих који су волонтирали у току једне године	20	150	Извештај о раду КЗМ

⁸ Као почетна вредност за овај показатељ узет је број кривичних дела (72) и прекршаја (24) из 2024. године

5. АНАЛИЗА ЕФЕКТА ОПЦИЈА ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА

За остварење посебног циља 1.1: **Унапређење могућности за запошљавање и развој предузетничког потенцијала младих**, разматране су следеће опције:

Status quo опција подразумева наставак досадашње праксе да НСЗ реализује своје програме подстицаја и подршке, са акцентом на програме Гаранција за младе и Моја прва плата, који су у претходним годинама имале позитивне ефекте. Ипак, њиховим спровођењем само се у мањој мери остварује жељена промена, имајући у виду недостатак мотивације младих да се пријаве на евиденцију НСЗ и остваре предвиђене бенефите. Наставак спровођења ових програма без ангажовања КЗМ, која треба да информише младе о могућностима које им се пружају, не представља најефикасније решење.

Опција 1: Развој програма и обука за стицање неопходних вештина и знања, у великој мери повећавају младима шансу да се запосле, или покрену сопствени посао. Вештине и знања која је потребно развијати (у складу са резултатима спроведене анкете) превасходно се односе на унапређење предузетничких знања, финансијске писмености и комуникације, као и развоја дигиталних вештина. Реализација опције зависи од квалитетног планирања и координације свих релевантних институција.

Опција 2: Организација сајмова запошљавања, који омогућавају младима директан контакт са потенцијалним послодавцима. На овим догађајима, многи млади се први пут упознају са тржиштем рада и могућностима за запошљавање. Истовремено, привредни субјекти могу на једном месту да прикупе информације о квалитетним кандидатима и потребама за радном снагом у својој области.

Опција 3: Подршка младима из осетљивих друштвених група у запошљавању и samozapoшљавању, представља опцију која у извесној мери остварује жељену промену. Успешна реализација опције подразумева идентификовање потенцијалних корисника, припрема детаљног плана активности и обезбеђивање услова за њихово учешће у овим програмима. За успешну реализацију опције, неопходно је успоставити однос међусобног поверења са младима који припадају овој друштвеној групи и обезбедити ресурсе за несметано спровођење планираних активности.

Као **критеријуми за рангирање опција**, узети су претпостављени ниво остварења циља који се опцијом постиже, утицај на буџет, усклађеност са релевантним планским документима, друштвени ефекат (ефекат који ће свака од опција имати на ширу заједницу), као и управљачки ефекат који се односи на процену капацитета за спровођење сваке од опција.

Након спроведене упоредне анализе, утврђено је да је за постизање циља неопходно применити комбинацију опција 1, 2 и 3. Опција Status Quo се сматра неодрживом, јер би изостанак интервенције довео до повећања негативних ефеката.

За остварење посебног циља 1.2: **Побољшање безбедносне културе младих и промоција здравих животних навика**, анализирале су следеће опције:

Status quo опција подразумева наставак спорадичног организовања тематских активности, без прецизног планирања и праћења њихове реализације. Резултати појединих програма нису у потпуности оправдали очекивања, с обзиром на повећање пријављених догађаја са елементима насиља у породици. Поред тога, резултати истраживања јасно указују на потребу младих да се едукују на тему безбедног понашања, као и на неопходност да се уложи додатни напори у правцу њиховог информисања о доступним програмима.

Опција 1: Реализација кампање о здравим животним навикама, има за циљ да образује младе о овој важној теми за њихово одрастање и напредак. Акценат кампање су активности које подстичу рекреацију, телесни и духовни развој и правилну исхрану. Кампања ће се спроводити посредством друштвених мрежа и локалних медија кроз стручне текстове, водиче, видео клипове, савете лекара и разноврсне програме рекреативних активности.

Опција 2: Активности на тему побољшања менталног здравља, превенције болести зависности и полно преносивих болести, представљају најважнији здравствени сегмент код ове категорије становништва. Одржавањем трибина, саветовања и предавања, доприноси се побољшању менталног здравља младих и смањењу вероватноће за добијање полно преносивих болести. Такође, превентивно се указује на штетност конзумирања алкохола, опојних дрога, цигарета, неодговорног клађења и зависности од игара на срећу.

Опција 3: Креирање образовних програма о безбедности и спречавању насилничког понашања укључујући и обуку о безбедном коришћењу друштвених мрежа. Циљ реализације ове опције је смањење броја случајева насилничког понашања међу младима. Поред тога, неопходно је да се младима скрене пажња на проблеме неодговорног коришћења друштвених мрежа и других интернет садржаја.

Као критеријуми за рангирање опција, узети су претпостављени ниво остварења циља који се опцијом постиже, утицај на буџет, усклађеност са релевантним планским документима, друштвени ефекат (ефекат који ће свака од опција имати на ширу заједницу), као и управљачки ефекат који се односи на процену капацитета за спровођење сваке од опција.

Након коначне процене, посебан циљ 1.2 биће достигнут комбинацијом опција 1, 2. и 3, с обзиром на изразито позитиван друштвени ефекат који се њиховим спровођењем постиже, као и потребу да се свеобухватним програмима и активностима реагује у правцу побољшања здравља и безбедности младих. Наведене опције не захтевају издвајање значајних средстава и осталих ресурса, па их је као такве могуће ефикасно спровести коришћењем постојећих капацитета.

За остварење посебног циља 1.3: *Успостављен систем подршке младима кроз заједничко јачање надлежних институција и појединаца*, анализиране су следеће опције:

Status quo опција подразумева наставак досадашње политике рада КЗМ и осталих локалних институција, реализацијом мера и активности које се планирају и спроводе без суштинског остварења утврђених циљева и системског и транспарентног праћења ефеката њиховог спровођења.

Опција 1: Унапређење квалитета рада КЗМ, подразумева континуирано усавршавање запослених на позицијама координатора КЗМ и координатора Омладинског клуба. Поред тога, значајно је да КЗМ буде организована у складу са препорученим стандардима надлежног министарства, како би се обезбедила чврста сарадња са другим институцијама, организацијама и креативним појединцима из свих области локалног друштвеног живота. Опција подразумева и повезивање КЗМ Крушевац са канцеларијама за младе ЈЛС поводом активности и услуга које је потребно организовати или унапредити.

Опција 2: Обезбеђивање услова за волонтирање младих подразумева успостављање волонтерског сервиса и организовање волонтерске мреже путем регрутовања и селекције волонтера, кроз обавезну обуку и подршку. Кампања КЗМ о промоцији волонтеризма и значају овакве врсте ангажовања младих.

Опција 3: Увођење омладинског фонда, где би се део средстава из буџета града издвојио одређени износ за пројекте намењене младима, које би они сами предлагали, креирали и бирали. Успешна реализација мере захтева успостављање критеријума за избор и реализацију пројеката од интереса за младе, којима би се пружила прилика да учествују у спровођењу активности које сами осмисле и изаберу.

Опција 4: Унапређење услова за одржавање догађаја за младе у различитим областима заснива се на укључивање младих у организацији разноврсних догађаја, који имају за циљ активно и квалитетно провођење слободног времена: летњи биоскоп, концерти, изложбе, фестивали, спортске манифестације, хуманитарне акције и слично.

Рангирање мера је спроведено по истим критеријумима као и код претходна два циља. Опције 1, 2, 3. и 4. ће бити преточене у мере.

6. МЕРЕ ЗА ОСТВАРИВАЊЕ ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА И АНАЛИЗА ЕФЕКТА МЕРА

6.1. ПОСЕБАН ЦИЉ: УНАПРЕЂЕЊЕ МОГУЋНОСТИ ЗА ЗАПОШЉАВАЊЕ И РАЗВОЈ ПРЕДУЗЕТНИЧКОГ ПОТЕНЦИЈАЛА МЛАДИХ

Узевши у обзир економску нестабилност и негативне ефекте у области локалне омладинске политике, посебна пажња треба да се посвети подршци младима да остваре лакши приступ тржишту рада реализацијом одговарајућих мера које се односе на запошљавање и самозапошљавање. Остварење циља доприноси смањењу незапослености младих, јачању њиховог положаја у друштву, развоју иновативности и предузетничког духа.

Мера 6.1.1. Развој програма и обука за стицање неопходних вештина и знања

Реализација мере непосредно утиче на унапређење разноврсних знања и вештина, која ће младе људе учинити конкурентним на тржишту рада. Млади ће нарочито бити охрабрени у покретања сопствених пословних активности, како би на време стекли финансијску и професионалну независност. Успешно спровођење мере зависи од организације, координације и сарадње локалних субјеката. Одсуство наведеног, смањује шансе да се остваре утврђени циљеви и оствари жељена промена.

Показатељ резултата: Број младих који су учествовали у тим програмима у току године.

Финансијски ефекат: За реализацију мере потребно је обезбедити додатна финансијска средства која ће се планирати годишњим буџетом града у складу са могућностима.

Друштвени ефекат: Спровођење мере изузетно позитивно утиче на младе. Циљ је да млади овладају свим потребним знањима и вештинама како би били конкурентни на изузетно захтевном и динамичном тржишту рада. Ефикасно реализована мера произвешће позитивне ефекте на предузетничко пословање и локални економски развој, а далекосежно и обезбедити нова радна места и бољи квалитет живота.

Управљачки ефекат: Постојећи капацитети су довољни да се мера спроведе. Међутим, за ефикасну реализацију мере и свих дефинисаних активности, неопходно је успоставити синхронизовани рад носиоца мере и свих партнера у спровођењу.

Објективни ризик за спровођење мере представља недостатак финансијских средстава и додатно погоршање ситуације на тржишту рада, услед разлитих унутрашњих и спољних фактора.

Мера 6.1.2. Организација сајмова запошљавања

Повезивање и успостављање сталне сарадње КЗМ и осталих локалних институција са предузетницима и другим привредним субјектима у Крушевцу неопходно је како би се остварио утврђени циљ. Правовремена размена информација у великој мери доприноси да млади и њихови потенцијални послодавци остваре контакт, а касније и сарадњу на обострано задовољство.

Информисање послодаваца и представника КЗМ о мерама активне политике запошљавања од стране НСЗ, доприноси ефикаснијем запошљавању и значајним уштедама. Такође је значајно упоставити комуникацију послодаваца и КЗМ/НСЗ о доступним радним местима и кадровима који се траже, на основу којих ће се (по потреби и у складу са финансијским могућностима) одржавати сајмови и други слични догађаји. Активности које је потребно спровести односе се на проналажење одговарајућег простора за одржавање сајма, анимирање свих потенцијалних учесника кроз различите канале комуникације и спровођење квалитетне промоције (локални медији, друштвене мреже и слично), прибављање информација од послодаваца о слободним радним местима и образовним профилима итд.

Показатељ резултата: Број одржаних сајмова запошљавања. Број младих који су учествовали на тим догађајима.

Финансијски ефекат: За реализацију мере неће бити потребна финансијска средства.

Друштвени ефекат: Мера производи позитивни ефекат на младе, с обзиром да им се пружа прилика да се упознају са ситуацијом на тржишту и потенцијалним послодавцима из области у којој конкуришу. Младима се такође пружа прилика да стекну искуство кроз сарадњу и комуникацији са послодавцима и обаве своје прве пословне разговоре, што је значајно без обзира да ли су се запослили или не.

Управљачки ефекат: Постојећи капацитети су довољни да се мера спроведе. За ефикасну реализацију мере, неопходно је успоставити синхронизовани рад носиоца и свих партнера у спровођењу, укључујући и представнике послодаваца.

Ризик: Незаинтересованост послодаваца за учешће у оваквим догађајима. Неодговорност у вези са међусобном разменом битних информација, што неминовно доводи до неуспеха оваквих догађаја.

Мера 6.1.3. Поддршка младима из осетљивих друштвених група у запошљавању и samozapoшљавању

Остварење циља подразумева подршку младим женама, младима из осетљивих друштвених група и младим породицама са децом у програме запошљавања и samozapoшљавања. Носилац активности је КЗМ, док су партнери у реализацији мере Центар за социјални рад и НСЗ. Активности које је неопходно спровести подразумевају евидентирање младих, развој и креирање програма и израду плана спровођења обука. Млади ће се обучавати у циљу стицања личних знања и вештина тему комуникације, дигиталне писмености, израде CV-а, учења језика и слично.

Показатељ резултата: Удео младих из наведених категорија у односу на број евидентираних који су учествовали у реализованим обукама и курсевима.

Финансијски ефекат: Средства за реализацију мере је потребно обезбедити из буџета града.

Друштвени ефекат: Побољшање радне перспективе младих из наведених категорија има позитиван утицај на њихове породице и локалну привреду. Спровођење ове мере повећава мотивацију младих за запошљавање и samozapoшљавање и доприноси бољем квалитету њиховог живота.

Управљачки ефекат: Неопходност координисаног рада свих учесника у процесу реализације мере.

Објективни ризик је да КЗМ можда неће добити средства на конкурс Министарства туризма и омладине.

6.2. ПОСЕБАН ЦИЉ: ПОБОЉШАЊЕ БЕЗБЕДНОСНЕ КУЛТУРЕ МЛАДИХ И ПРОМОЦИЈА ЗДРАВИХ ЖИВОТНИХ НАВИК

Здравље и безбедност младих су изузетно важни фактори који утичу на то да млади воде активан, испуњен и квалитетан живот. Суштина је да млади усвоје здраве животне навике: правилна исхрана, редовна физичка активност и избегавање штетних навика као што су коцкање и клађење, конзумирање цигарета, алкохола и опојних дрога. Поред тога, значајно је и промовисање безбедног репродуктивног понашања, како би се спречиле нежељене последице као што су рана трудноћа или полно преносиве болести. Мере за унапређење менталног здравља младих биће усмерене на превазилажење стреса, анксиозности, депресије и других психичких изазова који могу настати услед притиска околине или животних промена. Такође је циљ да се обезбеди приступ здравственим услугама, како би млади могли да добију правовремену и адекватну помоћ.

Мера 6.2.1. Реализација догађаја о здравим животним навикама и креативним вештинама

Мера подразумева информисање, едукацију и активно укључивање младих у различите програме и активности које подстичу рекреацију, правилну исхрану, менталну стабилност, и одговорно понашање према себи и околини. Поред тога, реализоваће се активности које развијају креативно размишљање и развој хобија и вештина. Суштина је да млади разумеју да здравље (ментално и физичко) није само одсуство болести, већ темељ квалитетног живота до кога се долази стицањем нових знања, дружењем, креативним радом и развојем хобија. Акценат кампање која ће се реализовати посредством друштвених мрежа и локалних медија су активности које подстичу рекреацију, телесни и духовни развој и правилну исхрану.

Показатељ резултата: Број реализованих догађаја, радионица и предавања.

Финансијски ефекат: За спровођење мере потребно је издвојити средства из градског буџета.

Друштвени ефекат: Велики број младих ће прихватити здраве начине живота и постати свесни ризичних и потенцијално опасних понашања, што ће имати позитивне ефекте на побољшање квалитета њихових живота и живота њихових породица. Креативне вештине и развој хобија, подстичу менталну снагу сваког појединца и помажу му да се лакше уклопи у локалну заједницу.

Управљачки ефекат: Постојећи капацитети су довољни, а мера ће се реализовати од стране КЗМ, уз подршку Дома здравља, спортских организације и осталих стручних појединаца и организација.

Ризик: Недовољна заинтересованост младих за едукацију и учествовање у планираним активностима.

Мера 6.2.2. Побољшање менталног здравља, превенције болести зависности и полно преносивих болести

Реализацијом мере директно се утицати на понашање младих како би се смањило ризично понашање и подстакло усвајање здравих животних навика. Организацијом трибина, предавања и образовних програма, позитивно се утиче на подизање нивоа обавештености и знања младих и њихових породица о различитим облицима друштвено неприхватљивог и штетног понашања. Поред тога, спроводиће се едукација на тему полно преносивих болести и знања о репродуктивном здрављу, као и обуке у циљу превенције зависности од друштвених мрежа, компјутерских игрица и коцкања. Успех и одрживост мере једним делом лежи и у успостављању сарадње и континуираног партнерског односа надлежних институција, удружења и стручних појединаца.

Показатељ резултата: Број одржаних саветовања у Саветовалишту за младе и у КЗМ. Број организованих догађаја и број младих који су учествовали у догађајима.

Финансијски ефекат: Средства за спровођење мере потребно је обезбедити из буџета града. Други део средстава биће обезбеђен од донатора.

Друштвени ефекат: Задовољство младих због побољшања менталног стања, што је неопходан услов за вођење квалитетног живота у будућности. У ширем смислу, мера ће допринети смањењу броја кривичних дела, случајева насиља и несрећа изазваним конзумирањем алкохола и опојних дрога.

Управљачки ефекат: Мери ће реализовати КЗМ уз подршку релевантних здравствених установа, средњих школа и удружења, у складу са финансијским и осталим ресурсима.

Ризик: Недостатак финансијских и стручних ресурса за редовно спровођење планираних активности.

Мера 6.2.3. Креирање образовних програма о безбедности, спречавању насилничког понашања и дигиталног насиља

Ова мера има за циљ да смањи појаву насилничког понашања међу младима и да подигне њихову свест о последицама таквог понашања. Истовремено, тежи се томе да млади постану одговорнији у коришћењу друштвених мрежа и интернета, како би се спречило дигитално насиље, злоупотреба података и ширење непримерених садржаја. Мера ће се реализовати кроз радионице и предавања о ненасилној комуникацији и мирном решавању конфликта, као и кампањом о безбедном и одговорном коришћењу друштвених мрежа и интернета. Планирано је и успостављање сарадње школа, полицијске управе Крушевца и Центра за социјални.

Показатељ резултата: Број младих који су учествовали у одржаним догађајима. Смањење броја пријављених случајева свих облика насиља. Израда и објава најмање 10 медијских садржаја у току године (видео-спотова, постова на друштвеним мрежама, плаката) који промовишу позитивне моделе понашања и дигиталну безбедност.

Финансијски ефекат: Потребно је обезбедити финансијска средства из градског буџета.

Друштвени ефекат: Веома изражен позитивни ефекат на младе, који ће се пратити кроз смањење броја случајева насилничког понашања.

Управљачки ефекат: Град Крушевац располаже стручним капацитетима за успешно спровођење мере.

Ризик: Недостатак финансијских средстава, слабо интересовање младих.

6.3. ПОСЕБАН ЦИЉ: УСПОСТАВЉЕН СИСТЕМ ПОДРШКЕ МЛАДИМА КРОЗ ЗАЈЕДНИЧКО ЈАЧАЊЕ НАДЛЕЖНИХ ИНСТИТУЦИЈА И ПОЈЕДИНАЦА

Јачање капацитета институција које се баве омладинском политиком и њихове међусобне сарадње представља предуслов за побољшање стања у области. Подизање квалитета рада и стручности ангажованих лица, успостављање волонтерског сервиса као и умрежавање надлежних институција и појединаца ради реализације културних и других догађаја, значајно доприносе изградњи здравог и одрживог система.

Мера 6.3.1. Унапређење квалитета рада КЗМ

Мера подразумева континуирано усавршавање личних знања и компетенција запослених координатора КЗМ и Омладинског клуба у раду са младима. Искуство је показало да промене на овим позицијама без претходно обезбеђених адекватних замена, доводе до пада квалитета рада и прекида континуитета у спровођењу планираних активности. КЗМ је потребно устројити у складу са препорукама надлежног министарства и додатно ојачати оснивањем програмског одбора који ће написати и усвојити план рада на годишњем нивоу, са прецизним дефинисањем носилаца активности, временом реализације и начином на који ће бити обезбеђено праћење реализованих активности.

Показатељ резултата: Успостављен програмски одбор и усвојен годишњи план рада КЗМ. Реализоване обуке стручног усавршавања координатора КЗМ и Омладинског клуба.

Финансијски ефекат: За спровођење ове мере обезбеђена су средства из буџета града и од донатора.

Друштвени ефекат: Побољшање стручних и институционалних капацитета КЗМ и запослених координатора представља важан корак у успостављању снажне и одрживе омладинске политике. Очекује се повећање мотивације и заинтересованости младих у Крушевцу за учешће у програмима и активностима КЗМ која је организована на описан начин.

Управљачки ефекат: Мери ће спровести КЗМ, уз помоћ ангажованих стручних лица које ће бити задужени за реализацију планираних обука.

Ризик: Објективни ризик за спровођење мере јесте да дође до промене политичких структура којима подршка КЗМ неће бити у првом плану.

Мера 6.3.2. Обезбеђивање услова за волонтирање младих

Мера се заснива на формирању волонтерског сервиса и организовања разгранате волонтерске мреже. Активности ће бити усмерене ка регрутовању, селекцији и обуци волонтера. Поред тога, потребно је успоставити партнерски однос са локалним институцијама, привредним субјектима и организацијама које имају потребу да ангажују волонтере и израдити одговарајући промотивни материјал о друштвеном значају активизма младих и њиховом ангажовању у оквиру заједнице. Позитивни резултат мере зависи и од квалитета сарадње са образовним институцијама ради информисања и мотивисања младих да се укључе у волонтерске акције.

Показатељ резултата: Успостављен волонтерски сервис. Спроведена регрутација и одржане обуке за будуће волонтере.

Финансијски ефекат: Један део средстава биће обезбеђен у буџету, други део средстава ће бити обезбеђен од донатора.

Друштвени ефекат: Изражен је позитиван утицај на младе, због стицања различитих личних и професионалних знања и вештина, са акцентом на емпатију и добробит различитим друштвеним групама. Обухват младих је потенцијално веома велики имајући у виду да волонтерске активности покривају више различитих области (образовање, култура, спорт, заштити животне средине, социјални рад, здравствена заштита).

Управљачки ефекат: За спровођење мере биће задужени КЗМ и Одељење за друштвене делатности. Партнери у спровођењу мере су представници локалних привредних субјеката који су спремни да учествују у ангажовању или регрутовању волонтера, удружења младих, образовне институције, установе културе, социјалне бриге и здравствене институције.

Ризик: Незаинтересованост младих за волонтерски рад, као и неспремност привредних субјеката и институција са територије града да ангажују волонтере у складу са опште прихваћеним правилима волонтирања.

Мера 6.3.3. Унапређење услова за одржавање догађаја за младе у различитим областима

Мера је усмерена ка укључивању младих у организацију догађаја који имају за циљ квалитетно провођење слободног времена. Циљ је да се побољшају материјални, технички и организациони услове за одржавање културних, едукативних, спортских, уметничких и друштвено-корисних активности намењених младима. Мера подразумева и спровођење активности у циљу оснивања Омладинског центра, као основе за јачање омладинског активизма, подршку креативном изражавању и стварању услова за организовање догађаја који промовишу културне, научне, спортске и друге садржаје.

Показатељ резултата: Број догађаја, пројеката, активности које су осмислиле неформалне и формалне групе младих, број младих који су учествовали у активностима које организује КЗМ.

Финансијски ефекат: Део средстава за спровођење мере биће обезбеђен у буџету града, док ће део средстава бити обезбеђен од донатора.

Друштвени ефекат: Подизања свести о значају удруживања и заједничког деловања за добробит целе локалне заједнице.

Управљачки ефекат: Реализатори мере су КЗМ и Одељење за друштвене делатности, док су партнери у спровођењу мере представници удружења младих са територије града.

Објективни ризик за спровођење мере, јесте незаинтересованост младих да се активно укључе и допринесу реализацији мере, као и недостатак донаторских средстава за оснивање Омладинског центра.

7. МЕХАНИЗАМ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ МЕРА И НАЧИН ИЗВЕШТАВАЊА О РЕЗУЛТАТИМА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Програм се усваја на период од 2026. до 2028. године. Мере предвиђене овим програмом, биће реализоване у складу са динамиком утврђеном Акционом планом који је усвојен заједно са Програмом за цео временски период важења Програма (први квартал 2026 – четврти квартал 2028. године). Спровођењем Програма, управљаће *Координационо тело за спровођење Програма*, које ће бити састављено од представника градског већа надлежних за предметну област, представника КЗМ, као и представника других институција које учествују у спровођењу утврђених мера и активности. По потреби, у рад Координационог тела ће бити укључени представници удружења младих. Административну, техничку и стручну подршку раду Координационог тела, пружаће КЗМ. Координационо тело ће најмање два пута годишње одржавати седнице, на којима ће бити представљен кратак извештај о спроведеним мерама и активностима из Програма, као и о проблемима који су препознати у спровођењу појединих мера и активности. КЗМ ће једном годишње, Скупштини Града Крушевца подносити на усвајање годишњи извештај о спровођењу Акционог плана и то у року од 120 дана по истеку сваке календарске године.

8. ИНФОРМАЦИЈЕ О РЕЗУЛТАТИМА КОНСУЛТАТИВНОГ ПРОЦЕСА И ЈАВНОЈ РАСПРАВИ

8.1. Консултативни процес

У процесу израде овог документа, у складу са чланом 32. Закона о планском систему Републике Србије („Службени гласник РС”, број 30/18), спроведене су консултације са циљним групама и заинтересованим странама, са циљем да се прикупе неопходни подаци и информације о тренутном стању у области. Консултације су спроведене коришћењем две методе: прикупљањем писаних коментара и реализацијом анкете о анализи и потребама младих. Обавештење о почетку рада на Програму, са позивом заинтересованима да доставе писане коментаре путем мејл адресе kzmkrusevac@krusevac.rs, објављено је 12. августа 2025. године на званичној презентацији града⁹. Ова метода није дала очекиване резултате, имајући у виду да у периоду закључно са 20. новембром 2025. године, ниједан коментар није достављен.

8.2. Јавна расправа

Јавна расправа о Предлогу програма спроведена је у складу са Одлуком о начину спровођења јавне расправе и укључивања грађана у поступак доношења одлука, стратешких докумената и других аката града Крушевца („Службени лист града Крушевца”, бр. 4/18 и 4/19) у периоду од 28. новембра 2025. године до 9. децембра 2025. године¹⁰. У периоду спровођења јавне расправе, није било примедби, сугестија или предлога за измену предложених докумената. Завршни догађај, јавна трибина на којој је представљен документ одржана је 10. децембра 2025. године у Градској управи¹¹.

9. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА

За потребе спровођења мера предвиђених Програмом и припадајућим акционим планом, потребно је обезбедити средства из буџета града, као и одређена донаторска средства. У тренутку израде Програма, није било могуће представити буџетских позиција на којима ће средства бити обезбеђена, већ ће се финансијска средства за мере и активности обезбеђивати sukcesивно, у складу са приоритетима и могућностима, почевши од првог квартала 2026. године.

10. ОБЈАВЉИВАЊЕ

Програма за унапређења положаја младих Града Крушевца 2026 - 2028. биће објављен у Службеном листу Града Крушевца као и на званичној интернет презентацији <https://krusevac.ls.gov.rs/>

⁹ Обавештење о почетку израде документа

¹⁰ Позив за учешће у јавној расправи

¹¹ Јавна трибина